

coaliția 2009

coaliția civică pentru alegeri libere și corecte

COALIȚIA CIVICĂ PENTRU ALEGERI LIBERE ȘI CORECTE

ASOCIAȚIA PROMO-LEX

Raport nr. 1

Monitorizarea alegerilor parlamentare anticipate din 29 iulie 2009

Perioada de monitorizare: 16 iunie – 11 Iulie 2009

Introducere

Monitorizarea alegerilor parlamentare anticipate din 29 iulie 2009 realizată în 7 circumscripții electorale este un proiect implementat de Asociația Promo-LEX în cadrul Coaliției Civice pentru Alegeri Libere și Corecte „Coaliția 2009”.

Primul raport de monitorizare, realizat pentru perioada 16 iunie – 11 iulie 2009 se referă la monitorizarea alegerilor parlamentare anticipate din 29 iulie 2009 în circumscripțiile electorale Florești, Rezina, Dubăsari, Anenii Noi, Căușeni, Ștefan Vodă și regiunea transnistreană a Republicii Moldova de către peste 270 observatori, în baza rapoartelor anterioare ale societății civile în cadrul alegerilor parlamentare anterioare și constatările din teritoriu.

Constatările și recomandările din prezentul raport sunt formulate cu bună credință și prezentate în spiritul unei cooperări sănătoase cu toate părțile interesate în edificarea unui proces electoral transparent și corect în Moldova. Autorii solicită persoanelor și instituțiilor interesate să ofere informații, să critice sau să corecteze anumite aspecte sau recomandări incluse în Rapoartele de monitorizare a procesului electoral în circumscripțiile nominalizate.

Proiectul este susținut financiar de National Endowment for Democracy.

Rezumat

Desfășurarea procesului electoral, în perioada monitorizată, se caracterizează printr-o serie de tendințe care ar putea limita posibilitățile de exercitare a dreptului de vot pentru unele grupuri de alegători și întârzieri în executarea planului calendaristic stabilit de autoritatea centrală privind administrarea alegerilor, Comisia Electorală Centrală.

În perioada monitorizată, Comisia Electorală Centrală a înregistrat în cursa electorală zece concurenți electorali. Din cauza unui număr insuficient de semnături valabile pe listele de subscripție, a fost refuzată înregistrarea a 2 candidați independenți.

Observatorii au constatat cazuri de influență abuzivă asupra alegătorilor, implicarea excesivă a forțelor de ordine în activități electorale, implicarea minorilor în activități de campanie și tratament preferențial din partea autorităților publice locale față de unii concurenți electorali.

Numirea datei alegerilor într-o zi de lucru ar putea pune în dificultate posibilitatea de a participa la scrutin a alegătorilor moldoveni aflați peste hotare, și a celor din regiunea transnistreană. Obligația de a vota la locul de reședință temporară și lipsa unor reglementări suplimentare complică participarea alegătorilor care își fac studiile în instituțiile de învățământ din afara localităților de domiciliu.

Către sfârșitul perioadei monitorizate, Consiliile Electorale Raionale nu au făcut publice informații cu privire la hotarele secțiilor de votare, adresa și informațiile de contact ale secțiilor de votare, în pofida unui termen limită stabilit pentru data de 3 iulie. De asemenea, Comisia Electorală Centrală nu a reușit să colecteze în termenii stabiliți listele electorale preliminare de la administrațiile publice locale, unele liste prezentate fiind incomplete.

Observatorii Promo-LEX au constatat că recomandările formulate de grupurile de monitorizare naționale din 2009 și 2005 au fost implementate într-o măsură redusă și selectivă. Pentru alegerile anticipate din 29 iulie 2009, administrația electorală nu a anunțat deschiderea unor secții de votare suplimentare pentru asigurarea dreptului de vot a cetățenilor domiciliați în regiunea transnistreană. Autoritățile abilitate nu au investigat sub toate aspectele cazurile de încălcare ale legislației electorale, semnalate de grupurile de monitorizare. Calitatea listelor electorale continuă a fi o îngrijorare majoră. Rămâne neclar cui revine responsabilitatea finală pentru întocmirea listelor electorale.

Administrația electorală a dispus aplicarea unei ștampile distinctive în fișele de însoțire ale alegătorilor, fără a întreprinde alte măsuri de prevenire a votului multiplu. Informațiile sunt publicate pe pagina web a Comisiei Electorale Centrale cu întârziere, iar aceasta pagină funcționează foarte prost.

Promo-LEX va continua monitorizarea procesului electoral și va publica alte rapoarte de monitorizare.

I. Implementarea recomandărilor privind îmbunătățirea procesului electoral

A. Monitorizarea procesului electoral – Coaliția 2005

În perioada de monitorizare a alegerilor parlamentare din 2005 (noiembrie 2004 – aprilie 2005), Coaliția Civică pentru Alegeri Libere și Corecte “Coaliția 2005” a elaborat cinci rapoarte de monitorizare a perioadei pre-electorale și perioadei electorale a alegerilor parlamentare din 6 martie 2005, precum și un raport final post-electoral. Informația a fost colectată la nivel național de observatorii pe termen lung (OTL): câte un observator în fiecare din cele 32 de raioane de pe malul drept al Nistrului și 7 coordonatori regionali în Chișinău, Bălți, Soroca, Orhei, Cahul, Comrat, Căușeni.

„Coaliția 2005” a elaborat un set de recomandări către actorii electorali. Prezentul capitol reflectă gradul de implementare a acestor recomandări, printre care:

- *Garantarea dreptului de vot tuturor cetățenilor Republicii Moldova cu drept de vot, inclusiv: studenților, cetățenilor moldoveni domiciliați în regiunea transnistreană și celor plecați la muncă peste hotare*

Hotărârea CEC nr. 2258 din 6 martie 2009 (completată prin Hotărârea CEC nr. 2356 din 20 martie 2009, nr. 2400 din 27 martie 2009 și nr. 2698 din 7 iulie 2009) stabilește că cetățenii Republicii Moldova plecați peste hotare pot vota doar în misiunile diplomatice aflate în afara republicii. Astfel, autoritățile nu au întreprins măsuri pentru deschiderea secțiilor suplimentare de votare pentru cetățenii Republicii Moldova aflați peste hotarele țării.

Prin stabilirea datei alegerilor în zi de lucru (miercuri), cetățenilor Republicii Moldova aflați peste hotarele țării, precum și celor din regiunea transnistreană, li se limitează dreptul la vot.

Prin stabilirea datei alegerilor în perioada vacanței de vară (iulie), Articolul 9 al Codului Electoral introdus la 22 iulie 2005 limitează dreptul la vot al cetățenilor Republicii Moldova care își fac studiile la instituții de învățământ în afara localității de domiciliu datorită obligației de a vota la locul de reședință.

Observatorii raportează că pentru cetățenii cu drept de vot din regiunea transnistreană nu sunt desfășurate campanii de informare și educație electorală.

- *Asigurarea alegătorilor din regiunea transnistreană a Republicii Moldova cu transport pentru deplasarea la secțiile de vot constituite în localitățile vecine. Desfășurarea campaniei de informare a alegătorilor regiunii.*

Până la 11 iulie 2009, CEC nu a adoptat o hotărâre sau un act prin care ar fi reglementat modalitatea de asigurare a cetățenilor cu drept de vot din regiunea transnistreană cu transport spre secțiile de votare.

- *Asigurarea condițiilor egale pentru toți concurenții electorali în vederea organizării întâlnirilor cu alegătorii, garantarea locuri speciale de afișaj electoral în condițiile legii.*

În perioada 2005 – 2008 au fost modificate unele prevederi ale Codului Electoral în ceea ce privește campania electorală. Astfel, art.46 al Codului Electoral stabilește: „(1) Concurenții electorali participă, pe bază de egalitate, la campania electorală, beneficiază de drepturi egale în folosirea mijloacelor de informare în masă, inclusiv a radioului și televiziunii, finanțate de la buget. (2) Tuturor concurenților electorali li se oferă posibilități egale în asigurarea tehnico-materială și financiară a campaniei electorale”.

În cadrul alegerilor parlamentare din 5 aprilie 2009 și a alegerilor parlamentare anticipate din 29 iulie 2009 au fost adoptate Coduri de conduită privind desfășurarea și reflectarea campaniei electorale la alegerile parlamentare din 2009. În acest sens a fost elaborat Îndrumarul pentru birourile electorale ale secțiilor de votare, iar prin Hotărârea CEC nr. 2088 din 10 februarie 2009 (modificată prin Hotărârea CEC nr. 2168 din 20 februarie 2009 și Hotărârea CEC nr. 2664 din 30 iunie 2009) a fost adoptat Regulamentul privind modalitatea plasării publicității electorale pe panourile publicitare la alegerile parlamentare.

- *Adoptarea unei liste limitative a actelor de identitate acceptate pentru exercitarea dreptului de vot și o procedură unică de vot pentru alegătorii care au domiciliu și reședință în același timp.*

Articolul 9 al Codului Electoral introdus la 22 iulie 2005 stabilește că „în cazul în care alegătorul are și domiciliu, și reședință, în perioada valabilității reședinței, el votează în localitatea în care își are reședința”.

- *Identificarea metodelor pentru prevenirea votului multiplu prin aplicarea ștampilei „Votat” în actele de identitate, utilizarea spray-urilor invizibile și lămpilor UV etc.*

Pentru desfășurarea alegerilor parlamentare anticipate din 29 iulie 2009, „Instrucțiunea cu privire la particularitățile participării la votare în cadrul alegerilor parlamentare” aprobată prin intermediul Hotărârii CEC nr. 2258 din 6 martie 2009 (completată prin Hotărârea CEC nr. 2356 din 20 martie 2009, nr. 2400 din 27 martie 2009 și nr. 2698 din 7 iulie 2009) stabilește modalitatea de aplicare a ștampilei speciale „29.07.2009 ALEGERI” în actele de identitate și în lista electorală suplimentară în cazul votării la locul aflării (cu urna mobilă).

Introducerea altor măsuri îndreptate spre prevenirea votului multiplu nu a fost constatată.

- *Evitarea utilizării abuzive a resurselor publice în scop electoral.*

În cadrul alegerilor parlamentare anticipate din 29 iulie 2009 a fost adoptat Codul de conduită privind desfășurarea și reflectarea campaniei electorale. Semnatarii (Partidul Popular Creștin Democrat, Partidul Comuniștilor din Republica, Partidul Republican din Moldova, Postul de televiziune Moldova 1, Radio Moldova, Postul de radio Antena C, Postul de televiziune EURO TV, Postul de televiziune TVC 21) s-au obligat să nu admită „... implicarea autorităților și resurselor administrative ale organizațiilor și instituțiilor publice sau private pentru a influența opțiunile alegătorilor și intențiilor de participare contrar voinței acestora”.

Coaliția pentru Alegeri Libere și Corecte – Coaliția 2009 a constatat în cadrul scrutinului din 5 aprilie multiple încălcări ale prevederilor Codului de Conduită de către semnatari. Nici un concurent electoral sau

instituție semnatară nu au fost avertizați în mod oficial de către instituțiile abilitate referitor la utilizarea abuzivă a resurselor publice în scop electoral.

- *Actualizarea și întocmirea listelor electorale de o manieră profesionistă și afișarea acestora cu cel puțin 10 zile până la data alegerilor.*

Conform modificărilor din 21 iulie 2006 ale Codul Electoral, articolul 39, „autoritățile administrației publice locale, în fiecare an (după 1 ianuarie), precizează listele electorale la domiciliul alegătorilor și, cel târziu la 1 martie, prezintă informația respectivă Comisiei Electorale Centrale...”.

Pentru desfășurarea alegerilor parlamentare anticipate din 29 iulie 2009, prin Hotărârea CEC nr. 2555 din 9 iunie 2009 „Cu privire la întocmirea listelor electorale”, s-a dispus primarilor să întocmească, până la 3 iulie listele electorale pentru fiecare secție de votare și să transmită, până la 6 iulie, un exemplar al acestor liste către CEC.

La 6 iulie 2009, în cadrul unei emisiuni televizate secretarul CEC Iurie Ciocan a anunțat că CEC a recepționat de la primării 95% din listele electorale, în formă electronică. Prin Hotărârea CEC Nr. ... din 8 iulie 2009, s-a constatat că au fost transmise 1043 liste electorale din totalul de 1978, adică 52,7%. Aceeași hotărâre constată că unele liste nu conțin toate datele cerute de Codul electoral, cum ar fi domiciliul, anul nașterii sau seria și numărul actului de identitate.

- *Declararea mijloacelor financiare și materiale utilizate de către concurenții electorali, în conformitate cu art.38 alin.(1) lit.a) din Codul electoral*

Conform hotărârii CEC Nr. 2167 din 20 februarie 2009 a fost aprobat Regulamentul privind finanțarea campaniilor electorale și a partidelor politice.

Pentru alegerile parlamentare anticipate din 29 iulie 2009, a fost aprobat Raportul financiar privind veniturile și cheltuielile concurenților electorali în campania electorală pentru alegerile parlamentare din 29 iulie 2009, conform situației la 06 iulie 2009.

Prin Hotărârea cu privire la raportul financiar asupra mijloacelor financiare primite de concurenții electorali în campania electorală pentru alegerile Parlamentului din 29 iulie 2009, conform situației la 07 iulie 2009, s-a luat act de Rapoartele financiare, depuse de către 3 concurenți electorali: Partidul Comuniștilor din Republica Moldova (PCRM), Partidul Popular Creștin Democrat (PPCD) și Partidul Democrat din Moldova (PDM) și s-au avertizat concurenții electorali: Partidul Politic „Alianța MOLDOVA NOASTRĂ” (AMN), Partidul Politic „Partidul Liberal” (PL) și Partidul Politic „Partidul Liberal Democrat din Moldova” (PLDM), pentru încălcarea art. 38 din Codul electoral.

- *Desfășurarea unei campanii de informare a alegătorilor pe malul stâng al Nistrului.*

Legislația în vigoare nu stabilește norme privind condiții speciale pentru desfășurarea unei campanii de informare pentru cetățenii Republicii Moldova domiciliați în regiunea transnistreană. Până la 11 iulie 2009 CEC, alte autorități electorale, concurenții electorali nu au desfășurat activități de informare și educație electorală în regiunea transnistreană.

B. Monitorizarea procesului electoral - Coaliția 2009

Coaliția Civică pentru Alegeri Libere și Corecte – "Coaliția 2009" reprezintă o uniune benevolă de organizații neguvernamentale din Republica Moldova, care au drept scop să contribuie la desfășurarea alegerilor parlamentare din 2009 într-un mod corect, transparent și democratic, elemente esențiale pentru dezvoltarea societății și integrarea europeană a țării noastre.

- *Modificarea Codului Electoral în vederea autorizării Ministerului Dezvoltării Informaționale să întocmească listele electorale;*

Conform art. 22 lit. g, CEC “... conlucrează, în procesul de organizare și desfășurare a alegerilor cu Ministerul Dezvoltării Informaționale, la asigurarea evidenței alegătorilor, inclusiv a celor aflați peste hotarele țării, în temeiul Registrului alegătorilor, format în baza Registrului de stat al populației...” Ministerul Dezvoltării Informaționale nu a fost autorizat să alcătuiască listele electorale și să poarte responsabilitate pentru acestea.

- *Modificarea alin.9 art.39 Cod Electoral prin utilizarea sintagmei „În cazul în care alegătorul își schimbă domiciliul în perioada dintre data întocmirii listelor electorale și data alegerilor sau alte situații, biroul electoral al secției de votare, la rugămintea alegătorului și în baza buletinului de identitate, a pașaportului sau a unui alt act de identitate, eliberează un certificat pentru drept de vot”;*

Prevederile al.9 art.39 Cod Electoral nu au fost modificate. Alegătorii din regiunea transnistreană rămân a fi tratați în condiții discriminatorii, deoarece pentru localitățile din regiunea transnistreană nu se întocmesc liste electorale. Respectiv, aceștia nu pot obține certificat pentru drept de vot.

- *Constituirea birourilor electorale separate pentru regiunea transnistreană și crearea unor condiții optime fapt care ar încuraja cetățenii să participe mai activ, să promoveze candidați sau concurenți proprii la alegeri;*

Prin Hotărârea CEC nr.2574 din 16.06.2009, secțiile de votare urmau a fi constituite la 03 iulie 2009. Până la 11 iulie 2009 CEC nu a publicat listele secțiilor de votare, respectiv este incertă constituirea birourilor electorale pentru toate secțiile de votare.

- *Implicarea activă a părților din formatul de negocieri “5+2” și a Comisiei Unificate de Control pentru depunerea eforturilor în vederea organizării și desfășurării alegerilor în regiunea transnistreană;*

Nu au fost constatate eforturi ale autorităților în vederea asigurării unor condiții egale de participare la scrutinele electorale pentru alegătorii din regiunea transnistreană.

- *Organizarea și desfășurarea campaniilor de informare și educație electorală și implicarea cetățenilor din regiune în procesul electoral;*

Nu au fost constatate eforturi de organizare și desfășurare a campaniilor de informare și educație electorală sau implicare a cetățenilor în procesul electoral.

- *Investigarea cazurilor care au creat obstacole în calea exercitării drepturilor electorale în regiunea transnistreană și sancționarea conform legislației în vigoare a tuturor persoanelor culpabile. Investigarea de către organele competente a tuturor situațiilor și a cazurilor de încălcare a drepturilor electorale și aplicarea sancțiunilor corespunzătoare;*

Cu excepția situației din satul Corjova raionul Dubăsari (blocarea secției de votare la 05 aprilie 2009), nu au fost constatate alte cazuri de investigare a încălcărilor cu caracter electoral menționate în rapoartele Coaliției 2009.

- *Intensificarea eforturilor diplomatice în vederea sensibilizării opiniei publice naționale și internaționale și determinării administrației de la Tiraspol să asigure condiții minime pentru exercitarea dreptului la vot.*

Nu au fost constatate eforturi în acest sens.

- *Intensificarea eforturilor privind modificarea sistemului electoral, care ar asigura drepturi și condiții egale pentru alegătorii din regiunea transnistreană.*

Deși au fost operate modificări ale Codului Electoral, autoritățile nu au abordat problema respectivă.

- *Având în vedere particularitățile cadrului legislativ existent, care nu permit constituirea circumscripțiilor electorale în unitățile administrative Bălți și Bender și conștientizând necesitatea constituirii acestor circumscripții electorale, Coaliția 2009 a recomandat ajustarea corespunzătoare a Codului Electoral.*

CEC nu a propus modificări ale cadrului legislativ, în pofida recomandărilor specifice ale Coaliției 2009 (modificarea Articolelor 27 și 74, Codul Electoral). Pentru alegerile din 29 iulie 2009, Circumscripțiile electorale Nr. 2 (Bălți) și Nr. 3 (Bender) au fost constituite contrar normelor legale.

- *Având în vedere ambiguitatea cadrului legislativ în ceea ce privește propunerea din partea judecătorilor a membrilor Consiliilor Electorale de Circumscripție pentru municipiul Chișinău, UTA Găgăuzia și regiunea transnistreană, Coaliția 2009 a recomandat modificarea Codului Electoral (Articolul 27).*

Prevederile art.27 Cod Electoral nu au fost modificate.

II. Cadrul legislativ

Prin Legea nr.25 din 15 iunie 2009 pentru modificarea Codului electoral, Parlamentul a operat următoarele modificări:

1. Micșorarea pragului minim de reprezentare pentru un partid, o organizație social-politică de la 6 la 5 %;
2. Micșorarea numărului de persoane pentru considerarea alegerilor nevalabile de către CEC, dacă la ele au participat mai puțin de 1/3 din numărul de persoane înscrise în listele electorale (anterior reprezenta 1/2);
3. Micșorarea numărului de persoane pentru votarea repetată - indiferent de numărul de alegători care au participat la vot (anterior era 1/3 din numărul persoanelor înscrise în listele electorale).

Prin Legea nr.24 din 15.06.2009 privind aplicarea art.76 alin.(3) din Codul electoral "... Termenele de organizare și desfășurare a alegerilor parlamentare generale ordinare prevăzute de Codul electoral se reduc proporțional, luând în considerare termenul de 60 zile stabilit la art.76 alin.(2) pentru organizarea acestor alegeri, față de perioada de timp de la data intrării în vigoare a decretului Președintelui Republicii Moldova privind dizolvarea Parlamentului și stabilirea datei alegerilor anticipate și până la data alegerilor, stabilită prin acest decret. Coeficientul de reducere proporțională a termenelor se va stabili prin împărțirea cifrei "60" la numărul de zile de la data intrării în vigoare a decretului și până în ziua alegerilor"

Prin Decretul președintelui Republicii Moldova nr.2243 din 15 iunie 2009, Parlamentul de legislatura a XVII-a a fost dizolvat și data de 29 iulie 2009 a fost stabilită pentru desfășurarea alegerilor în noul Parlament.

Prin Hotărârea Guvernului nr.389 din 26 iunie 2009 cu privire la organizarea timpului de muncă și de odihnă. Ziua de miercuri, 29 iulie 2009, este considerată zi de odihnă, iar ziua de lucru de la această dată se transferă într-o altă zi, la o dată care va fi stabilită ulterior de către Guvern.

III. Procesul electoral

- Campania electorală

Observatorii au raportat că la 27 iunie 2009 în orașul Tiraspol, Partidul Comunist din autoproclemata republică transnistreană au hotărât „de a lua toate măsurile pentru prevenirea ascensiunii la putere în Moldova a forțelor naționaliste prin susținerea concurrentului electoral PCRМ în alegerile parlamentare anticipate din 29 iulie 2009”. s

- Concurenții electorali

În perioada monitorizată, CEC a înregistrat 10 concurenți electorali pentru participarea în cadrul alegerilor parlamentare anticipate: PCRМ, PPCD, AMN, PL, PLDM, PDM, PNL, PSD, Mișcarea social politică „Acțiunea Europeană” și Partidul Politic „Partidul Ecologist „Alianța Verde”.

Prin Hotărârile CEC nr. 2716 și nr. 2717 din 10 iulie 2009 au fost refuzați înregistrarea dlui Bolotnicov Oleg și dnei Laguta Maia în calitate de candidați independenți la funcția de deputați în Parlamentul Republicii Moldova la alegerile din 29 iulie 2009.

- Administrația publică

Crangaci Vitalie, primarul s. Chirca r-nul Anenii-Noi (membru al PDM) nu tratează egal concurenții electorali. La 08.07.2009 agitatorii PCRМ au fost alungați din curtea primăriei unde intenționau să afișeze pe panou afișele electorale. Primarul a declarat că orice agitație în teritoriul satului poate fi petrecută numai cu acordul lui. Pe panourile electorale, pe gardurile și stâlpii din sat sunt afișate doar afișele PDM.

Reprezentantului PLDM din satul s. Speia, raionul Anenii Noi, dnei Ilia Valentina, i s-a aplicat o amendă în mărime de 100 lei pentru amplasarea afișelor electorale ale PLDM în locuri neautorizate. Reprezentanții poliției au avertizat reprezentantul PLDM cu un posibil arest pe un termen de 15 zile în cazul repetării afișajului neautorizat. Reprezentantul PLDM s-a plâns că spațiile rezervate afișajului electoral sunt complet ocupate de materialele electorale ale unui singur concurent electoral (PCRМ).

În raioanele monitorizate nu au fost observate activități ale administrației publice în vederea informării și educației electorale a cetățenilor.

- Amplasarea afișajului electoral

În or. Căușeni, afișele electorale sunt amplasate în alte locuri (stâlpi, stații de autobuse, chioșcurile din piețe) decât cele autorizate pentru publicitate electorală (PLDM, PD, AMN, PCRМ). Potrivit observatorilor, în raionul Anenii Noi, concurenții electorali nu respectă obligația de a posta materiale de agitație electorală în locurile special destinate. În una din piețele din or. Căușeni (piața nr.1) pe vitraliile chișcurilor din piață sunt lipite afișaje electorale ale AMN. Piața aparține „ConsumCOOP” din Căușeni, care este gestionată de membrii AMN. Pe panoul electoral din satul Pârâta, raionul Dubăsari, erau afișate doar postere PCRМ. Cel de la AMN fiind rupt și aruncat chiar lângă panou, la 11 iulie 2009, când a avut loc o întrunire electorală la care au participat candidații din partea PCRМ (Vasile Șova),

Potrivit observatorilor, nu în toate localitățile din regiunea monitorizată au fost emise decizii privind amenajarea locurilor pentru afișaj electoral. De exemplu, la 11 iulie 2009, secretara consiliului sătesc Chirca r-nul Anenii-Noi, dna Gopas Nadejda, a informat observatorul că decizia privind dislocarea panourilor electorale nu fusese adoptată. În raionul Ștefan Vodă concurenții electorali au primit Deciziile consiliilor locale cu indicarea locurilor permise pentru afișaj.

În perioada de monitorizare au fost observate cazuri de afișare în locurile neautorizate a afișelor electorale PDM și PLDM în s. Mereni și Roșcana raionul Anenii Noi. Reprezentanții poliției rup afișile postate în locurile neautorizate.

- Influența abuzivă asupra alegătorilor

La data de 09 iulie 2009, în incinta Casei de Cultură din or. Căușeni s-a desfășurat întrevederea cu vice-prim ministrul Iurie Roșca. Participanții la întrevedere au fost aduși abuziv de către unii lideri comunitari din localitățile rurale a raionului Căușeni. Din s. Săiți, un profesor de dansuri a organizat deplasarea la întrevederea menționată a eleviilor școlii/cercului de dansuri, sub pretextul că pleacă la Căușeni la un concert (mulți copii aveau vârsta sub 18 ani). După întrunire reprezentanții PPCD au distribuit participanților colete care conțineau câte o butelie de apă 1,5 l, o sticlă de bere, circa 200g covrigi și un pachet de nuci sărate.

La data de 11 iulie 2009, Vasile Șova, candidat PCRМ, la întrunirea de la Pârâta, raionul Dubăsari, a amenințat alegătorii cu instabilitate, criză și și-a permis atacuri la persoană. De asemenea, au fost discreditați verbal și oamenii de afacere locali, care nu sunt membri PCRМ.

- Listele de alegători

La data de 14 iulie 2009 urmează a fi publicate listele electorale preliminare. În perioada 14 – 24 iulie conformitatea listelor urmează a fi verificată de către alegători.

- Administrația electorală

În Republica Moldova, alegerile sunt administrate de Comisia Electorală Centrală (CEC), Consiliile Electorale Raionale de Circumscripție (CER) și Birourile Electorale ale Secțiilor de votare (BESV). CEC este un organ permanent. CER sunt constituite de CEC, în alegerile parlamentare anticipate, cu 37 de zile înainte de data alegerilor. CER, la rândul lor, constituie BESV cu 15 zile înainte de data alegerilor.

La data de 03 iulie 2009 CER urmau să constituie secțiile de votare în baza propunerilor primarilor și să facă publică informația cu privire la hotarele fiecărei secții de votare, adresa sediului biroului de votare ale secțiilor de votare, adresa localului pentru votare și modul de contactare pentru relații. Potrivit observatorilor, în raioanele monitorizate aceste informații nu au fost făcute publice.

IV. Reflectarea campaniei electorale în presa din regiunea transnistreană

În perioada 6-11 iulie 2009 au fost monitorizate 2 posturi de televiziune (TV PMR și TSV), 3 agenții de știri (Olvia Press, Regnum și Novii Reghion), 3 ziare („Pridnestrovie”, „Celovek i ego Pravo” și „Novaya Gazeta”) și două portaluri de știri (tiraspol.info și Lenta PMR).

La 07 iulie 2009 postul de televiziune „TV PMR” a difuzat consecutiv două știri și a fost făcută afirmația că din cauza „*instabilității situației politice din Moldova, nu poate fi reluat procesul de negocieri dintre Moldova și Transnistria.*” Prima știre relatează despre negocierile dintre reprezentanții căilor ferate, iar cea de-a doua știre îl arăta pe așa-numitul ministru de externe din regiune, Vladimir Iastrebiak, întâlnindu-se cu ambasadorul cu misiuni speciale al Federației Ruse în Republica Moldova.

Același mesaj a fost transmis la 7 iulie 2009 de Agenția de știri „Novii Reghion” în contextul întâlnirii lui Iastrebiak cu un deputat german. Ziarul „Pridnestrovie” a constatat „*instabilitatea politică din Republica Moldova*”. În ziua de 7 iulie mass-media a insistat că din cauza lipsei unei conduceri în Moldova este blocat procesul de negocieri în problema transnistreană.

La 08 iulie 2009, portalul „Lenta PMR” a preluat informație de la agenția de știri „Novosti-Moldova”, unde Vasili Șova, candidat PCR, a declarat că „*PCR este singura putere politică din Moldova capabilă să soluționeze problema transnistreană pe cale pașnică.*” Ziarul „Novaya Gazeta” a publicat în aceeași zi scrisoarea unei pensionare din satul Ghidirim, r.Râbnița, prin care afirmă că „*în perioada guvernării comuniste nu au fost cazuri de conflict dintre locuitorii din Transnistria și Moldova, cu excepția câtorva „ciocniri” provocate de liderii din Bender și Tiraspol*”. Finalul scrisorii conține un mesaj de îndemn pentru toți cei care dețin acte moldovenești să voteze la Rezina pentru PCR.

La 6 iulie 2009 Lenta PMR publică o știre cu declarația lui Igor Dodon, candidat PCR, care afirmă că „doar PCR a oferit niște soluții anticriză”. La 8 iulie 2009, că „PCR este partidul care cheltuie cel mai mult în această campanie electorală”. La 10 iulie 2009 a fost publicată o știre despre PLDM în care se declară că „în timpul guvernării comuniste sistemul de învățământ din R. Moldova a degradat”, iar la 11 iulie 2009, că „Moldova este ținta unor structuri criminale rusești”.

„TV PMR”, „TSV” și „Lenta PMR” au oferit date despre înregistrarea de către CEC a candidaților electorali. Acest subiect a fost reflectat cu regularitate pentru a informa cetățenii despre formațiunile politice care vor intra în competiția electorală.

La 7 iulie 2009 ziarul „Pridnestrovie” a publicat un articol de opinie intitulat „Lupul portocaliu”. Materialul a descris presupuse scheme strategice ale candidatului PCR, Mark Tkaciuk și ale liderului PDM, Marian Lupu.

La 8 iulie 2009 „Lenta PMR” preia un articol din ziarul „Moldavskie Vedomosti”, în care scrie că liderul PCR, Vladimir Voronin, îi îndeamnă pe alegători să voteze PCR, PPCD sau PDM. Lenta PMR a anunțat că postul național de televiziune „Moldova 1” începe dezbaterile electorale.

În perioada monitorizată, cele mai multe știri despre alegerile anticipate din 29 iulie 2009 au fost oferite de portalul „Lenta PMR”. Știrile au fost preluate de la agențiile de știri „Moldpres”, „Novosti-Moldova”, „Omega”, precum și ziarul „Moldavskie Vedomosti”, publicația ucraineană de politici și analize „Daily.UA”. Ziarul „Pridnestrovie” a preluat articole de opinie de la „Kommersant Plus”, iar „TV PMR” de la surse locale, precum „Olvia Press”.

V. Îngrijorări

În lumina constatărilor efectuate, efortul de monitorizare Promo-LEX este îngrijorat de următoarele:

- Nerespectarea calendarului electoral de către organele electorale;
- Absența activităților de informare și educație electorală din partea autorităților electorale și a concurenților electorali, în special în regiunea transnistreană;
- Posibilități limitate de participare la scrutin pentru cetățenii Republicii Moldova aflați peste hotare și cei din regiunea transnistreană în zi de lucru (miercuri, 29 iulie 2009);
- Posibilități limitate de participare la scrutin a alegătorilor care au și domiciliu și reședință incluse în fișa de însoțire a buletinului de identitate;
- Lipsa evidenței fișelor de însoțire a buletinelor de identitate în listele electorale, care ar împiedica votarea multiplă;
- Exercitarea influenței abuzive din partea concurenților, reprezentanților autorităților publice locale asupra alegătorilor;
- Implicarea minorilor în activitățile electorale;
- Implicarea excesivă a reprezentanților forțelor de ordine în campania electorală;
- Tratarea inegală a concurenților electorali de către reprezentanții autorităților publice locale;

VI. Recomandări

Ținând cont de constatările și observările efectuate până în prezent, Asociația Promo-LEX recomandă:

- Reconsiderarea, de către administrația electorală, administrația publică și concurenții electorali, a recomandărilor formulate de către „Coaliția 2005” și „Coaliția 2009”, care nu au fost realizate sau realizate parțial;
- Deschiderea unui număr suficient de secții de votare pentru alegătorii din regiunea transnistreană,
- Informarea, educarea electorală și implicarea în procesul electoral a cetățenilor cu drept de vot, în special a celor domiciliați în regiunea transnistreană;
- Adăugarea în listele electorale a seriei și numărului fișei de însoțire alături de seria și numărul buletinului de identitate al alegătorului;
- Respectarea strictă a termenelor calendarului electoral de către organele electorale;
- Autosesizarea organelor electorale în ceea ce privește asigurarea condițiilor egale tuturor concurenților electorali;